

Izhaja vsak **torek** in **soboto** v tednu ob 11. uri predpoldne za mesto ter ob 3. uri popoldne za deželo.

Stane po pošti prejemati ali v Gorici na dom pošiljan celoletno 8 K., polletno 4 K. in četrtletno 2 K.

Prodaja se v Gorici v tobakarnah Schwarz v Solskih ulicah in Jellersitz v Nunskih ulicah po 8 vin.

GORICA

(Zjutranje izdanje.)

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v „Narodni tiskarni“, ulica Vetturini h. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravnništvo „Gorice“. Oglasi se računajo po petivrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 16 vin., 2-krat po 14 vin., 3-krat po 12 vin. Ako se večkrat tiskajo, računajo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska „Narodna tiskarna“ (odgov. J. Marušič).

Reminiscence izza cesarskih slavnosti.

Minuli so lepi nepozabni trenotki. Gorica ima zopet svoje navadno lice, življenje v našem mestu je zopet v svojem starem tiru.

Toda v duši naroda našega odmevajo še nadalje mogočni akordi, ki jih je vzbudila navzočnost Njegova, ki je naš vladar, ki je naš ljubljani Oče, še nadalje žive spomini v duši naroda, ki so se tako globoko utisnili vanjo.

In kako ne!

Mnogi in mnogi, ki so prihiteli od skrajnih mej domovine, da vidijo svojega cesarja, videli so Ga prvič v življenju, saj je že dolgih 18 let, ko se je mudilo Nj. Veličanstvo na Goriskem, cel rod se je pojavil mej tem na naši rodni zemlji; a mnogi, ki so Ga morebiti že videli pred 18 leti, prišli so tudi z zavestjo, do Ga morda vidijo poslednjikrat. Umevno je torej, da se je polastilo naroda nenavadno navdušenje, ko se je začulo, da nas še enkrat obišče cesar Franc Jožef I., da hoče še enkrat videti deželo in mesto, s katerim Ga spajajo celo rodbinske vezi, ter da hoče še enkrat gledati v obraz narodu v tej obmejni pokrajini ter vzeti seboj dokaz stare nespremenjene udanosti in zvestobe, v tem, ko se poslavlja, 70-letni starček, od nas, morda za veke...

Radi tega pa je bilo tudi navdušenje v našem narodu toli neopisno, ko je napočil najveselejši trenutek, da se je prikazal med nami, da smo Ga videli, radovali se Njegove prijazne navzočnosti.

Kako sijajen praznik je bil to za nas, to pač čutimo le mi Slovenci, ker smemo tudi s ponosom reči, da smo ga uživali z zavestjo, da Nj. Vel. nima zvestejega ljudstva v svoji državi, kakor smo mi Slovenci.

Toda baš z ozirom na to čutimo potrebo, da spregovorimo danes nekaj besedij; napisanih na adresu onih, ki bi nam bili radi skazili to veselje in katerim se je ta namen deloma tudi posrečil.

LISTEK.

Iz lahkomiselnosti.

Obraz iz življenja hanoveranskih Vendov.

Spisal: E. Ziehen.

„Daleč na okolici ni bilo take predice kakor Marija. Ko je prišel večer, je imela vedno največ preje od vseh deklet v vasi in njena nit je bila bolj enakomerna izpredena in tanka nego onih drugih. Njena mati ni mogla nič več zasluziti radi svoje starosti in bolehnosti. Zato je prodajala Marija prejo; in iz tega je dobila toliko denarja, da nikdar niste stradali. Vrh tega je še ostajalo Mariji, da si je kupila zdaj lepo čužko (svilnat trak) zdaj pisano ruto.“

Mladenci so bili vsi zatelebani v njo. In kadarkoli je bil ples v vasi, so prišli ter jo odpeljali njeni materi. Marija je bila že od narave lahkomišelnost in razposajena; radi uglasjenih besedij mladeniških in razsajanja v predilnicah in na plesiščih pa je postala polagoma vsa divja in razuzdana. Njena stara mati prosila jo je pogosto se solzami v očeh: naj se vendar poboljša ter se veseli le pošteno in spodobno. Ali Marija ni poslušala besedij in prošenj svoje matere; in kakor prej je norela in rajala pozno v noč z najbolj prešernimi dekleti in fanti.

Tem krogom je bilo prav dobro znano, da dinastična zvestoba Slovencev ne pozna nobene meje ter da je možna dati duška v največjašnih pojavih.

Ti krogi so toraj dobro znali, da bi bili Slovenci zmožni dati vladarju na sijajen način dokaz, da so oni po ogromni dvetretjinski večini gospodarji v deželi in da njihov državni patriotizem visoko nadkriljuje med prebivalstvom te pokrajine. Ti krogi so torej dobro znali, da bi Slovenci pred cesarjevim obličjem osmešili hudobni njihov namen, utajiti našo ekzistenco v deželi, utajiti naš kulturni polet in ergo tudi zatreti naše kulturno stremljenje.

Kako dobro došla jim je toraj stroga naredba glede varnosti Nj. Vel. v deželi, katero so hoteli izkoristiti v svoje grde svrhe do skrajnega! Ne da bi se tikale te naredbe Slovencev v večji meri, saj je le predobro znano, da bi se med nami ne našel človek, radi katerega bi bilo potrebno, da gane le s prstom varstvena oblast, so vendar italijanski radikalni elementje umeli stvar zasukniti tako, kakor da bi baš v neoviranem nastopu Slovencev pri cesarskih slavnostih tičala večja nevarnost za življenje Njeg. Veličanstva. Tako neovirano, a tudi popolnoma opravičeno, ker za k o n i t o d o v o l j e n o nastopanje Slovencev bi bilo jedino to, da so zamogla priti na slavnosti vsa slovenska zastopstva in društva iz mesta in z dežele s svojimi trobojnimi zastavami kakor narodnimi znaki ter da so Slovenci v mestu smeli izobesiti svoje trobojnice. Toda italijanski nestrpnosti so dejali, da bi bil nastop Slovencev v mestu izzivanje Italijanov ter nevaren za mir in red za časa bivanja Nj. Veličanstva v Gorici ter da bi bilo opasno na vsako stran, s takim „izzivanjem“ nastopiti, iz tega da bi se lahko izcimilo še marsikaj družega, kar bi bilo obžalovati...

In res, ti nestrpni krogi so dosegli kar so hoteli. Dočim se dolgo časa in takorekoč do zadnjega hipa ni vedelo, kako je z nastopom slovenskih trobojnic z dežele, smo h kratu zvedeli, da

Nekega popoldneva je zopet vzela Marija svoj kolovrat, da bi šla v predilnico. Tedaj pa je pozove mati nazaj in reče jej:

„Ali veš Marija, da je danes god Matere božje? Če se boš spet potepala po vasi in po polnoči še norela zunaj, kaznovala te bo Mati božja, še predno zapoje petelin v tretje.“

Te besede so jo zelo prestrašile. In obljubila je materi sveto: da se jej danes ne strga nit, in da bo doma že eno uro pred polnočjo, kakor gotovo je mesec na nebu.

S tem je Marija odšla. In po poti je sklepala, da ne stori nič takega, kar bi se ne moglo opravičiti pred materjo in Materjo božjo.

„Izprva je bila tako tiha... resna, da so jo druga dekleta dražila in vprašala: ali je dobila odpoved od svojega ženina. Ko so pa pozneje prišli fantje z dvema godcema in so skočila vsa dekleta od kolovratov — tedaj jej je bilo žal radi obljube: da se jej ves večer ne utrga nit.“

Ko je še tužno sedela in predla, pristopi mahoma najlepši mladenič iz vasi, jo prime ter jo vleče siloma strani od kolovrata. Marija reče, da danes — na Marijin god — ne sme rajati. Ali mladenič se glasno zasmega in jo vpraša:

imajo žandarji nalog zavrniti vsako trobojnico, ki bi se približala mestni periferiji. In to se je tudi zgodilo občinskim zastopom Podgora, Šempas in Solkan, tem trem zastopom, ki so prišli s trobojnico na čelu do mestne meje, zavrnili so jo žandarji in šli so v mesto brez nje. Razun tega v mestu samem ni bilo videti niti jednega znaka trobojnice, vse kar je po tem dišalo, odstranilo se je.

Kakor rečeno, nam se zdi stvar jako sumljiva. Vsakemu izmed nas je znano, da so leta 1882, toraj o zadnjem bivanju cesarjevim v Gorici, smela nastopiti naša narodna društva s trobojnico pred cesarjem ter da se takrat nad tem ni nikdo spodtikal. Enako smo prepričani, da bi se ne spotikala nad nastopom slovenske trobojnice v mestu velika večina italijanskega prebivalstva, kateremu prebivalstvu je znano, da Slovenci s svojo trobojnico ne bi nikogar izzivali niti komu delali krivice.

Nastane toraj vprašanje: kdo je oni mogočni činitelj v mestu goriskem, kogar tako bode v oči naša trobojnica, in kdo je oni, pred komur so se uklonili merodajni ljudje, da so prepovedali našo zastavo? In zakaj se je baš letos pod pretvezo varnostnih odredov toliko huje pritisknilo na nas? Ali so mar sovražniki naše trobojnice — italijanski anarhisti? Kakor nam je znano, vidijo ti poslednji samo vladarje, nikar pa — **trobojnic!** Kako naj spravimo v logično zvezo odredbe proti anarhistom s slovensko trobojnico? To se nikakor ne dá! Zatorej smo na pravi sledi. Oni radikalni-italijanski krogi, kateri so pod pretvezo varnosti onemogočili našo trobojnico, oni krogi mrzijo ta znak naše narodnosti in se identifikujejo ob enem z ono zloglasno irredento, katera pa še bolj nego našo trobojnico mrzi črno-zolto avstrijsko državno zastavo. Ako torej prašamo: kdo je bliže anarhistom in proti komu bi bilo umestniše nastopiti s strogimi prepovedmi, — menimo, da smo vprašali dovolj, a tudi povedali dovolj. In potem nas tudi lahko razumejo oni faktorji, ki bi ob naši,

kdo jej je zabil to v glavo. Kajti dnevi da so vsi enaki.“

Ker ni jenjal prositi, se je naposled udala ter je jela plesati.

Ura odbije enajst — Marija ni menjala, odbije dvanajst — ona je le še rajala.

Na zadnje so jele svetilnice temneti in divja družba je zapazila, da je treba iti domov. In z godci naprej so šli pevaje in vriskaje v vas.

Pridejo do odprtega pokopališča, in tedaj vzklikne najbolj divji fant:

„Hoj! dajmo še tu zaplesati! Mesec sveti krasno, in vsak večer nemamo godcev!“

To se jim je zdelo kaj posebnega. In jeli so se sukati kar tam med grobi in belimi mrtvaškimi križi.

Marijina mati je v tem v velikem strahu upala in pričakovala, da jej pride hči domov. Ura odbije enajsto, a Marije ni bilo; odbije dvanajsto — nikjer nobenega glasú. Petelin je zapel v prvo — Marije ni bilo.

Ko je zapel petelin v drugo, začuje naposled stara žena v daljavi veselo godbo in divji krik. Odpre vrata ter posluša in čaka — ali godba in krik se nista nič blizala. V svojem strahu pozabi na svojo slabotnost ter omahuje tje proti

državi in cesarju zvesti trobojnici morali stati na straži proti **pravim** sovražnikom cesarja in države.

A da tega niso storili, to je značilno za naše razmere.

Dočim so umeli nas Slovence odrihati z našim narodnim znakom, znala je klika neodrešencev porabiti vsako priliko, da pokaže kaj misli.

Našemu narodu se je na vso moč jemala možnost, da se predstavi svojemu cesarju v vsej svoji moči, — vendar pa je v kljub tej strogosti prevladaval naš mogočni slovenski živio.

Kakor jim kaže.

Tuma-Gabršček sta trdila v „Soči“ do najnovejšega časa, da je nastal goriski razkol zato, ker so ju hoteli „Goričani“ moralno in materialno ubiti, ter da je ta boj le oseben in ne načelen.

Navedi hočemo le nekatere dokaze.

Gab. je pisal 1. avg. l. 1899.: „Že prva številka „Gorice“ je napovedala boj na življenje in smrt „Soči“, moji obrti in osebi, druga številka pa dr. Tumi. — Danes, ko vidim na čelu najsrdečjšega osebnega boja moža — — — 20. oktobra končal je Gab. svoj članek „Brez programa in doslednosti“ z besedami: „Program in doslednost opazamo edino le v žalostnem osebnem ubijanju dveh glavnih političnih nasprotnikov.“ — 15. dec. pr. l. je pisal Gab., da so vzrok domačega prepira le osebnosti in nizki nameni, a ne stvarni razlogi.

22. dec. je trdil isti Gab.: „Z novim listom je bil razdor javno proglašen na vsej črti. Očividno je bil namen takoj od začetka, da hočejo materialno in moralno uničiti „Sočo“, mene in dr. Tuma.“

Dr. Tuma je pisal v „Soči“ od 20. oktobra pr. l.: „Obžalujem, da se pri boju, ki je nastal med osebami, pri nas na Goriskem izrablja vsaka še tako intimna stvar.“

Isti dr. Trma je na zaupnem shodu svoje stranke še 8. marca t. l. tako-le govoril: „Vsaka stranka, ki nastopi v javnem življenju, se drži na gotova načela. To je važno tembolj pri nas, ker se je dosedaj naša politika sukala samo okoli oseb in okoli tako malenkostnih stvari, da človek strmi, da se resni gospodje s tem pečajo.“

onemu kraju, odkoder se je razlegal vik in krik.

Strahu bi bila skoro omedlela, ko je videla svojo Marijo, kako se je sukala v divji trumi med grobovi in mrtvaškimi križi. Glasno je vzkliknila ter zapovedala svoji hčeri: naj gre domov. Ali hči jej odvrne smeje:

„Rajanja bo kmalu konec, mati — poten pridem. Mesec ne sveti vsak večer tako lepo in tako lepo ni vselej kot danes.“

Te besede so bile ubogi materi kot nož v srce. Vzdigne roko proti nebu in zakriči brezbožnici žugajoče:

„Hotela bi, da bi sedela v kazen svoje nepokorščine — gori na mesecu in bi morala prešiti tam vso večnost!“

Jedva je bila izrekla to, kar mahoma potegne Marijo nevidna moč iz divje trume in frlela je s kolovratom vred na svetlih luninih žarkih proti mesecu.

In ko je bila izgnila, zapel je petelin glasno v tretje.

Tam gori sedi še danes in suče kolovrat; in kadar je ščip, se jo vidi razločno. Prede snežnobe, svetle niti; in kadar jej gre poletje h koncu, tedaj frlijo z lune na polja. To so poletne ali

Le mimogrede omenjamo, da je tudi g. dr. Stanič v svojem oklicu na volilce v „Soči“ od 18. januarja t. l. trdil, da je naš narod spravil v žalostni položaj „neki malenkostni, osebni, ni po načelih niti po smotru kakor si bodi opravičen boj“.

Iz besedij, katere smo navedli, je razvidno, da sta pobratima trdila skozi celih 10 mesecev do letošnjega marca, da je počil goriški razpor le zaradi oseb, in ne zaradi načelnih nasprotstev.

A čujte in strmite, kaj je Tumi-Gabrščeku počilo v glavo v najnovejšem času! Računaje na pozabljivost ali na omejenost svojih vernih poslušalcev, začela sta na raznih političnih shodih trditi, da je počil razdor radi načelnih razlik, češ, Gregorčič je zavrgel leta 1898. svoj stari program ter sprejel klerikalni, docim sta ohranila ona dva in njuna „narodno-napredna stranka“ Gregorčičev program.

Na shodu v Kobaridu n. pr. je govoril 26. avg. t. l. dr. Tuma tako-le: „Program, na podlagi katerega sem bil izvoljen, je oni isti sedanje narodno-napredne stranke. Tudi takrat smo imeli v deželi klerikalno strujo; dr. Gregorčič jej je bil nasproten. Ali l. 1898. je sklenil tajno zvezo z onimi istimi življi, ki so prej rogovili proti njemu. Od takrat se je dr. Gregorčič spremenil; naravno, da vsi niso šli za njim v klerikalni tabor. Zategadel je nastal razdor. — Kdo ga je torej vzročil? Ali ni bil to dr. Greg. s peščico najožjih somišljenikov, ki so zavrgli stari program in sprejeli klerikalni?“

V enakem smislu je govoril o uzroku našega domačega prepira tudi Gabršček, in pred tednom je „Soča“ kar naravnost trdila, „da je počil razdor radi — načelnih razlik“.

Dragi čitatelj! primerjaj to, kar sta pobratima trdila o uzroku našega razpora do letošnjega marca, s tem, kar trdita o njem v najnovejšem času. Ali si moreš misliti večjega protislovja in večje nedoslednosti?

Zdaj pa vprašamo: Odkod tako očitvidna nasprotja? Je-li to le nedoslednost ali pa še kaj hujšega?

Odgovor je lahek.

Trdila sta o isti stvari v raznih dobah ravno nasprotno — ker jima je tako kazalo.

Zatrjevala sta skoraj celo leto, da je nastal goriški razpor zato, ker so ju hoteli „Goričani“ politički ubiti, da so tirali proti njima le osebni boj, ker so se bali za svoj primat itd. Sprva so jima nekateri verovali in vsled nekega slabo razumljenega usmiljenja pošiljali so dr. Tumi celo zaupnice, v katerih so obsojali napade na njegovo osebo. S časom pa so vsaj razumnejši ljudje sprevideli, da je ravno nasprotno res, da je hotela namreč kukavica, ki se je izvalila v goriškem gnezdu, druge iz domačega gnezda pahnuti in da je torej nastal prepir, ker so se domačini uprli terorizmu ene osebe. Pregarjana nedolžnost in mučeništvo dr. Tume je razkrinkano in zato tudi ne more več novih pristašev vabiti v njegov tabor. Treba je bilo najti drugo

Marijine niti, ki vise v lepih jesenskih dnevih na grmovju in drevesih.)*

Starka umolkne in gré kot v snu tje na belo steno, osvetljeno od mesečnih žarkov — kakor bi bila ugledala tam v trepetajočem svitu ljubko-prijazni obraz svoje stare matere. Dora je sedela neigibljiva pri svojem kolovratu ter tiščala obraz v dlani.

„Nu, ali se ne smeješ mojej preprosti, neumni pravljici, Dora?“ vpraša jo starka po dolgem mučnem premolku.

Dekle ne odgovori, marveč začne glasno hlipati (ihteti).

„Veseli me, da te je pravljica ganila“, nadaljuje starka. „Iz tega vidim, da nisi tako trdovratna, kakor sem mislila. Res, da si zelo užalila svojega starrega očeta in mene; ali vse bodi pozabljeno, če le začneš od zdaj naprej novo življenje. Varnejk je nama pripovedoval: da si sinoči pozno v noč kot besna rajala in vriskala; da si ga zasmehovala radi njegovih opominov in norela s Henrikom Bornicem in drugimi razuzdanimi pobi in deklinami po vasi. Ali moreš to zagovarjati pred svojo vestjo?“

*) Enaka pravljica živi še med ljudstvom. Po ruski bajki pa si je bilo izposlilo dekle, da sprede za brata tako obleko, da ga ne bo mogel nihče raniti. Ali potlej jo je dala ljubincu; in ta jej je ubil brata. In za kazen je prišla v luno. One pajčevine se zvejo pri nas »bahje leto«.

sredstvo — in iznajdljiva glava dr. Tume je novo sredstvo tudi hitro iznašla. Nebrigaje se za protislovja in nedoslednost razodel je dr. Tuma na shodu v Kobaridu, da ni res, kar je trdil pet mesecev poprej na zaupnem shodu v Gorici, namreč da ni res, „da se je naša politika dosedaj sukala samo okoli oseb in malenkostnih stvari“, ampak da se na Goriškem bije cel čas boj za načela in da je ta načelna razlika vzročila goriški razkol. Trdil je namreč v Kobaridu, da se drži on in njegova stranka starega Gregorčičevega programa, na podlagi katerega je bil leta 1895. izvoljen v deželni zbor, docim je dr. Gregorčič svoj stari program zavrgel ter sprejel klerikalni.

Nekateri kobaridski tržani so govorniku pritrdjevali, in ko je g. dekan Peternel naglašal, da morajo prešinjati verska načela vse naše življenje, torej tudi v politiki, nastal je viharan odpor. To bi se ne bilo zgodilo, ko bi se bili Kobaridci še spominjali, na podlagi katerega programa so leta 1895. volili dr. Tumo v deželni zbor. Glavna točka tega programa se glasi: „Vse za vero, dom, cesarja!“ Politično društvo „Sloga“ je l. 1895. postavilo kandidate za dež. zbor in je zahtevalo v 6. točki svojega programa od vsakega kandidata, „da se bo v vsem držal starega slov. gesla: „Vse za vero, dom, cesarja“. Na podlagi tega programa je bil tudi dr. Tuma izvoljen.

Dr. Tuma trdi torej na shodih, da se on in njegova „narodno-napredna stranka“ držita gesla: Vse za vero, dom, cesarja. da je pa Gregorčič to geslo zavrgel!

Takim trditvam učenega doktorja se morajo krave smejeti! Kaj je torej resnica v zadevi našega domačega razpora? Povedal jo je dr. Gregorčič na zadnjem shodu pri Rebku. Prvotni uzrok našega prepira niso bila načela, marveč osebe — oziroma ena sama oseba, ki je iz pohlepnosti po vodstvu v deželi zasedla med nas prepir. Ko bi bila ta oseba ostala pri svoji sodnijski karijeri, bi danes goriški Slovenci ne imeli v deželi bratomornega boja! V najnovejšem času pa se stranki tudi načelno razlikujeta in sicer v tem, da se Gregorčičeva stranka res drži starega programa društva „Sloga“, docim se nasprotna stranka nanj le toliko ozira, kolikor ji služi v dosegu strankarskih namenov.

Stalnih, res liberalnih načel iščemo zastopaj pri Tumi in Gabrščku. Načela so jima le sredstvo! Naj navedemo le en dokaz!

Ko so na shodu v Vrtojbi vrli Vrtojbenci spravili dr. Tumo v zadrego, klical je ta kolovodja „liberalne“ stranke: „Jaz sem tudi katoličan hodim k velikonočni spovedi!“ V Kobaridu pa, kjer so tla za liberalne fraze ugodniša, je zavpil Gabršček, drugi malik „liberalne“ stranke, na navzoče duhovne: „Vi niste poklicani, da nas za bise vlačite v nebesa; prosto voljo ima vsak!“

Vsak, kakor mu kaže!

Zaupni shod

polit. društva „Sloga“ v Rihenbergu.

V veliki dvorani spodnjega starega rihenberskega gradu uže Bog ve koliko časa ni bilo zbranih toliko mož, kakor preteklo nedeljo. Bilo jih je gotovo nad 500, ki so se odzvali povabilu političnega društva „Sloga“, ki je ta dan priredilo svoj zaupni shod. Bili so to možje iz raznih krajev. Videli smo Komence, Škrbince poleg Rihenberžanov ter moše iz drugih sosednih občin. Posebno so se pa odlikovali s svojo prisotnostjo vrli Dornberžani, ki so prišli v Rihenberg se zastavo in s svojim izvrstnim pevskim zborom. Tudi častita duhovščina je bila vrlo zastopana.

Ob 4. uri popoldne otvori predsednik političnega društva „Sloga“ dr. A. Gregorčič zborovanje s pozdravom in opominom, da se smejo udeležiti shoda samo povabljeni po imenu. Na to povabi zborovalce, da zberó shodu predsedništvo in zapisnikarja. Na predlog škrbinskega župana g. Pipana je bil izvoljen z vsklikom g. Josip Pavlica, župan rihenberski predsednikom, preč. g. Andrej Brezavšček, župnik v Rihenbergu podpredsednikom, a g. dr. Ferdinand Rojic, zdravnik in posestnik v Dornbergu zapisnikarjem.

G. župan Pavlica prevzame mesto predsednika ter se zahvali za izkazano zaupanje, potem pa podeli besedo g. dr. Gregorčiču, katerega so navzoči z navdušenimi in burnimi živio-klici pozdravili.

G. dr. Gregorčič pojasnil je zbranim v kratkih potezah razmere v naši državi, ki niso prav nič vesele, posebno za nas Slovence. Povdarjal je, da ima zveza naše države z Nemčijo in Italijo velik upliv na njen notranji razvoj in da je baš ta kriva, da se z Nemci in Italijani in sicer v kvar Slovanom, tako popustljivo postopa. Zadnji slavnostni dnevi v Gorici so dokazali, kaka žaljenja moramo prenašati, mi cesarju in državi vedno zvesti Slovenci. Pustilo se nam ni, da bi našega presvitlega cesarja pozdravili po svoje, namreč z našo trobojnico. Pa zakaj vse to? Zato, ker se boji naša vlada zameriti Italijanom, a to vse z ozirom na obstoječo zvezo z Italijo. Tudi trgovinske in druge pogodbe, katere sklepa naša država s sosedno državo, so navadno na kvar naši državi in njenim prebivalcem. Govornik omenja vinske klavzule in pogodbe glede ribarstva v jadranskem morju. Govornik meni, da so vsemu temu krivi oziroma, katere ima naša država do Italije zaradi tega, ker sti zavezniči. Čez dve leti pa poteče doba zavezni pogodbi in mogoče, da se tedaj za nas obrne kaj na bolje.

Potem preide govornik na razmere v deželi, ki itak niso vesele in ki so še tem žalostnejše, ker so se začeli med seboj prepirati oni, katere si je izbralo ljudstvo za svoje poslance ter jim tako izročilo svojo usodo v roke. Ta prepir je nastal, ker so se nekateri izneverili programu, po katerem so bili voljeni, namreč staremu programu političnega društva „Sloga“, ki je natanjko določal, da se morajo vsi oni, katere priporoča društvo „Sloga“ kot kandidate, boriti za narodne pravice slovenskega ljudstva na Goriškem, a da morajo služiti za podlago njihovemu delovanju za narodne pravice vedno le krščanska načela.

Ti ljudje so napovedali v zadnjem času odkrit in strasten boj duhovščini ter jej jeli odrekati pravico pri narodno-političnem delovanju.

Govornik omenja velikih zaslug, katerih si je pridobila slovenska duhovščina tekom let za vsestranski napredek našega ljudstva; a vsega tega ni storila iz koristolovja, marveč, ker jej tako velevaljo njene stanovske dolžnosti in pa ljubezen do naroda.

In ta duhovščina naj bi odslej ne imela pravice sodelovati javno za svoj narod! Sicer pa niso nikakor prijatelji naroda oni, ki odriavajo ta ali oni stan od narodnega delovanja. Vsi stanovi so poklicani in naj tudi složno delujejo za blaginjo slovenskega ljudstva; vsi brez razlike, bodisi trgovski, obrtniški, učiteljski, duhovenski ali tudi kmetijski stan in kakor se vsi stanovi zvejo, vsi brez razlike naj delajo torej za blagor našega naroda! Podlaga temu delovanju pa naj bodo krščanska načela.

Po tem stavi govornik sledečo resolucijo:

„Zaupni shod zbran v Rihenbergu dne 7. oktobra izjavlja kot potrebno, da služijo goriškim Slovincem tudi v narodnem in javnem življenju kot podlaga katoliška načela.“

Med govorom so poslušalci zaporedoma burno odobraval govornikove besede. Le kak posamezni „živio dr. Tuma!“ se je začel v ozadju dvorane, ki je pa naletel na odločen odpor zborovalcev. Bili so to neki za to nastavljeni ljudje, da bi delali zgago.

Ogorčenost med zborovalci radi teh mejklicev je postajala vedno večja. Za to je pa poprosil besede g. Klavžar in ko se mu je podelila, pozval je vse one, ki so nasprotnega mnenja, naj nastopijo kot govorniki in naj svoje mnenje shodu razodenejo. Predsednik g. Pavlica je pa napravil med zborovalci prostora, da bi imel oni, ki bi hotel kaj govoriti, četudi v nasprotnem smislu, prost pristop do mesta, na katerem so se oglašali govorniki.

Ko je prišel blizu vrat, pozval je nemirneže k redu ter jim rekel, naj se oglasijo k besedi, ako imajo kaj ugovarjati. Tam blizu pa je stal tudi glavni steber

„narodno-napredne“ stranke v Rihenbergu, g. Maks Ličen, ki je, mesto da bi nastopil kot junak ter javno zagovarjal svoja „narodno-napredna“ načela, g. Pavlica zabrusil v obraz tako nedostojno besedo, da je ne moremo zapisati na tem mestu in zaradi katere se bo moral zagovarjati pred sodnijo. Drugi njegovi privrženci pa so se pobrali iz dvorane (bilo jih je šest) in noben ni imel poguma stopiti na govorniško mesto ter tam zagovarjati svoje mnenje. Le jeden neznaten možicel postal je toliko pogumen, da se je plaho približal predsedniški mizi in je tam spustil to-le govoranco:

„Vsak ima svoje mnenje, moje mnenje je: živio dr. Tuma, živio Gabršček!“

Ko je izustil te svoje pomembne besede, ostavil je govorniško mesto in med občinim smehom izginil iz dvorane. Ako bi ga hotel kdo nagraditi za njegov pogum, podajemo mu na tem mestu njegov naslov, imenuje se namreč Jožef Križman od Bizjakov. Ko je nastal za tem mir, nadaljeval je svoj govor gosp. Klavžar. Najprej je opisal v kratkih potezah naš narodni razvoj na Goriškem ter omenjal mož, ki so si pridobili v tem pogledu največ zaslug. Potem pa je prešel k predmetu, o katerem se je prav za prav namenil govoriti, t. j. o užitnini. Pojasnil je zbranim celo to zadevo, povedal jim je, koliko dobička bi imela dežela, ako bi prevzela v svojo upravo pobiranje užitnine. Pobil je vse ugovore nasprotnikov ter obžaloval, da se jim je posrečilo zaprečiti, da ni dežela že letos dobila nekih okrajev v svoje roke. Rekel je mej drugim: prvaki „narodno-napredne“ stranke so zahtevali od nas, da jim s številkami navedemo dobiček, katerega bi znala dežela imeti od pobiranja užitnine v lastni upravi. A tako vprašanje je popolnoma neumestno, kajti, koliko da donáša dandanes pobiranje užitnine dohodkov, tega ne more pač nikdo vedeti, razun podjetnika gospoda Gorupa. Zahtevati pa od njega, da bi nam naznanil dotične številke, bilo bi jako abotno. Da bi donášalo pobiranje užitnine v lastni upravi deželi mnogo dobička, o tem so bili prepričani tudi oni, ki so nastopili proti tej nameri deželnega odbora, ki so nastopili proti soglasnemu deželnozbornemu sklepu, o tem je bila prepričana tudi „Soča“, ki je že sama pisala o tem, da bi morala dežela prevzeti pobiranje užitnine v lastno upravo, a vzgled za to so nam sosedni deželi Štajerska in Kranjska, katerima donáša pobiranje užitnine v lastni upravi na stotisoče dobička.

Konečno je stavil g. Klavžar resolucijo:

„V Rihenbergu pri zaupnem shodu zbrani se izrekajo za to, da prevzame dežela pobiranje užitnine v lastno upravo“. Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Za g. Klavžarjem je poprosil besede župnik dornberski preč. g. Lovro Juvančič; ko mu je bila beseda podeljena, prosi deželnega in bivšega državnega poslanca dr. Gregorčiča nekoliko pojasnil glede druge železniške zveze s Trstom in pa Vipavske železnice. G. dr. Gregorčič se odzove tej zahtevi takoj.

Glede državne železnice meni on, da se je vlada popolnoma odločila za to, da se ista začne graditi v najkrajšem času in ako bi se za to ne dobilo dovoljenja od strani državnega zbora, za slučaj namreč, da bi isti ne bil sposoben za delovanje, dovolilo se bo to gradnje na podlagi §. 14.

Glede Vipavske železnice pa pravi govornik, da se ta zadeva nahaja v najboljšem tiru in da se bo z delom začelo v najkrajšem času. Vsaj toliko, da sme on sklepati iz besed, katere mu je govoril ministerski predsednik dr. Koerber, ko je bil v Gorici o priliki zadnje cesarske slavnosti.

Ko se ni potem nikdo več oglasil k besedi, zaključil je predsednik zborovanje s trikratnim navdušenim živio na dr. Gregorčiča.

Ko smo zapustili dvorano in se podali na povabilo preč. g. župnika rihemberškega k njemu na kozarec vina in na priazen razgovor, stali so mej potjo pred neko krčmo nekateri ljudje, ki so se še precej navžili letošnje močne kapljice in je posebno jeden, ki je komaj stal na nogah, na vse grlo vpil „živio dr. Tuma!“ ter izpusil iz svojega grla pomembne besede „doli z dr. Gregorčičem!“

Pa glej, vsled preobilo užite kapljice zmanjkalo mu je skoro pod nogami tal in kmalo bi ležal na tleh, da se vresniči na njem pregovor: kdor drugemu jamo koplje, pade vanjo sam.

Seveda takemu nastopanju „nar-napr.“ stranke smejali smo se vsi ter je nismo prav nič zavidali za take „uspehe“.

Izrečena bodi tudi odkritosrečna zahvala vrlim dornberškim pevcem, ki so po zborovanju s svojim lepo ubranim petjem prijetno zahvalili v gostilni pri kozarcu vina zbrane zborovalce.

Politični pregled.

Notranja politika.

Živimo v dobi volilnih shodov. Na vseh koncih in krajih tostranske državne polovice se jih obdržuje vsako nedeljo na stotine. Najstrastnejši napadi stranke na stranko so na dnevnem redu. Po shodih pa sledi vse polno rekrimacij po raznih listih. Posebno pozornost sta pa vzbudila shoda, na katerih sta govorila vit. Jaworski in pa baron Dipauli. Oba ta dva parlamentarca in sicer prvi bolj odkrito, a drugi bolj prikrito sta očitala Čehom, da so oni z njih obstrukcijo zakrivali sedanjo parlamentarno mizerijo. Čehi se ve da tudi niso molčali in unel se je o tej stvari splošen peresni boj v različnih glasilih češkega kluba, v poljskih listih in pa v nemško-konservativnih. V ta preprij je zadnje dni posegel tudi dr. Pacák. Posvetil je namreč zadnjima govoroma vit. Jaworskega in barona Dipaulija dolgi članek, v katerem konstatuje, da so Poljaki in nemški konservativci pustili Čeha na cedilu vedno baš v najkritičnejših trenutkih.

Mej drugim omenja, da so Čehi na nekem posvetovanju pri Začku zahtevali, da naj Jaworski za njih zahteve engazira celo desnico, potem da opuste obstrukcijo, a je to odklonil. Ko se je potem v Pešti šlo za to, da se razveljavi Kindingerjev ukaz in je bil v tej zadevi Pacák pri dr. Koerberju, mu je rekel slednji: „Kaj hočete, meni je dr. Bulat povedal, da Poljaki in nemški konservativci niso za odpravo Kindingerjevega ukaza.“ Ako je to res, potem so morale vladati pri stari državnozborski desnici res čudne razmere.

Shod nemških radikalcov v Trutnovu.

V nedeljo dne 30. septembra so priredili nemško-napredni življi kar dva shoda v Trutnovu na Češkem in sicer enega bolj in drugega manj radikalnega. Na obeh shodih pa so se stavile in sprejemale resolucije tako pretirano nemške vsebine, da jih pameten državnik ne more smatrati za kaj drugega nego za politično šalo. Te resolucije n. pr. zahtevajo v Avstriji nemški državni jezik, združenje Avstrije z Nemčijo, trgovinsko in carinsko zvezo z Nemčijo in več takega. Ker je trutnovski župan Rauch prosil pred shodom na kabinetno pisarno brzogovorno pomoči, da se shod prepove, ker ni jamčil za javni mir in red, se je zahtevalo v eni resoluciji tudi to, da se ta župan odpove svojemu dostojanstvu.

Javni mir in red se sicer ni kalil, a poroča se, da so se strankarji med seboj obkladali z raznimi nečednimi priimki, kar že samo znači, da najhujši nemški razsajači na Češkem niso več jedini med seboj glede krivic, ki naj jih delajo Avstriji in njenim Slovanom.

Domače in razne novice.

Vipavska železnica. Vsled želje, katero so izrazile nekatere občine v Vipavski dolini, obrnil se je deželnega glavarja namestnik dr. Gregorčič brzogovorno do železniškega ministerstva s prošnjo, naj blage volje naznani, v kakem štadiju se nahaja zdaj ta zadeva. V nedeljo je dobil odgovor, da priprave za razpis dražbe in za oddajo dela, čvrsto napredujejo, da dražba se razpiše početkom novembra in da gradba prične potem, kakor reči stoji, najkasneje v sredi decembra.

Za „Šolski Dom“ so došli naslednji prispevki: Kovačič Ignac pri Sv. Luciji 7. obrok ustanovnine 20 K, Jeronkov Fr. v Gorici za oktober 2 K, Ana Wagen-truz v Bolcu 4 K, dr. A. Gregorčič za

sept. in okt. 20 K, „Narodna tiskarna“ v Gorici za sept. in okt. 40 K. Presrečna hvala in obilo posnemalcev.

Društvo „Šolski Dom“ odprlo je zopet svoje prostore učeči se mladini, ki bi se inače izgubila v valovih tujstva ter poginila v narodnem oziru. Več sto otrok obiskuje zavode tega društva, ki se neumorno trudi, da bi zadostilo svoji plemeniti in vzvišeni nalogi. Toda to nalogo izpolnovati mu bode le tedaj mogoče, ako mu pridejo rodoljubi po vsi deželi in zunaj nje, kakor do sedaj, na pomoč. Zato se obrača do vseh rodoljubnih sre s prošnjo, naj ne zamude nobene prilike, ko morejo pomagati, ter naj se spomnijo naše uboge mladine, za katero moramo sami skrbeti, ob vsaki priliki. — V minolem šolskem letu je mnogo rodoljubov v mestu dajalo v ta namen mesečne prispevke, ki so bili društvu zelo v korist. Nadejamo se, da ostanejo oni gospodje tudi za naprej zvesti tej plemeniti misli ter da se oglasijo v to še novi dobrotniki.

Prijatelji naše mladine in našega naroda po deželi pa prosimo, da se ob raznih prilikah spominjajo velike naloge, katero vrši društvo „Šolski dom“ v Gorici, ter da mu po moči prihité na pomoč.

Napis na kardinalovi palači za časa, ko je cesar v Gorici bival in ki se je glasil „W F. G. I.“ je dal povod, da se mnogo govori in piše o opravičenih nevolji, ki je nastala radi tega, ker je napis italijanski, ko je vendar vsakteremu znano, da goriška nadškofija šteje dve tretjini Slovencev in le eno Italijanov. Iz poizvedovanj na pristojnem mestu smo doznali in smemo trditi, da pri tej stvari ne zadeva Nj. Em. kardinala nikaka krivda, marveč osebe, katerim je bilo izročeno, da oskrbijo razsvečavo.

Shod v Biljani še vedno straši po predalih dr. Tumovega glasila. V nekem dopisu iz Višnjevka je prijavila „Soča“ „govor“ učitelja Mlekuža, katerega je baje isti nameraval govoriti na shodu v Biljani in ga je morebiti tudi pred shodom spisal, da se ga navadi na pamet. „Sočina“ trditve pa, da je učitelj Mlekuž isti govor tudi v resnici govoril na shodu, je popolnoma neresnična. Kakor smo že povedali v svojem poročilu o imenovanem shodu, ponavljamo tudi danes še jedenkrat, da je učitelj Mlekuž na shodu v Biljani le nekaj kvasil in sicer o „Spartancih in Atenčanih“, o „praznih žakljih“ ter o „cestah v Brdih“ in pa o — „odstranjenju vremenskih nezdod“ po naših poslancih. O vsem tem pa je učitelj Mlekuž govoril tako zmedeno, da prav za prav sam ni vedel, kaj hoče. K večjemu je učitelj Mlekuž vedel, da se je le zato vtihotapil na shod, — da bi tam delal zgago. Res, v zglede n učitelj to — prava pravcata prispodoba bivšega učitelja — sedanjega lastnika „Soče“!...

Kakor pa je neresničen dopis iz Višnjevka, baš tako neresnične so trditve v zadnji številki „Soče“, da bi bil učitelj Mlekuž nagovoril dr. Gregorčiča ter zahteval od njega, da poskrbi za njegovo osebno varnost. Učitelj Mlekuž je pristopil le k predsedniku shoda, ki je bil preč. gosp. vikar Andrej Žnidarčič, a njega je naprosil le za besedo, katero mu je tudi dovolil. Da bi od g. preds. zahteval, naj poskrbi za osebno varnost njegovo, se nam ne zdi verjetno, ker mu ni do tačas nikdo ničesar hotel. Ali naj bi mar učitelj Mlekuž — za to zahteval, da se skrbi za njegovo „osebno varnost“, ker je nameraval surovo žaliti vse zborovalce, kar je kasneje tudi storil in ker je hotel to storiti v popolni zavesti, da se mu ničesar ne zgodi?! Pa končajmo in sicer prav kratko: Učitelj Mlekuž se je na shodu v Biljani jako nedostojno vedel, njegovo nastopanje ni bilo nastopanje pravega ljudskega učitelja. Učitelj Mlekuž je na shodu iskal to, kar je našel. Mi tega seveda ne moremo odobravati, ali priznati moramo, da nimajo vsi ljudje toliko mirne krvi, da bi zamogli mirno prenašati vsako žaljenje.

Bolezen. — V Plaveh se pojavlja škrlatica (škrlatina). Prijela se je že več otrok, izmed katerih je že dvojce umrlo. Bila sta to brat in sestra in umrla sta oba v 48 urah, a bolna sta bila komaj 6 dni. Dne 6. oktobra je bil tamkaj cesarski zdravnik ter je konstatiral več slučajev, a ti se še vedno množe in vzbujajo pri ljudeh veliko strahu. Najbrže bo zahtevala smrtna kosa še kako žrtev, ker nekaj jih je prav teško bolnih.

„Narodna Čitalnica“ v Cerknem priredi vesolno v proslavo 70. letnice Njega Veličanstva cesarja Franca Josipa I. v svojih prostorih dne 14. oktobra 1900. s sledečim vsporedom: 1. Slavnostni govor; 2. I. Laharnar: „Jubilejska kantata“, šestoglasen zbor; 3. Mascagni: „Intermezzo“ iz opere „Cavalleria rusticana“, za glasovir, harmonium in gosli; 4. P. Linke: „Zarubljeni dijak“, šaljiva spe-

voigra; 5. G. B.—k: „Vojaci na potu“, moški zbor; 6. Schuman: „Fantazija“ za glasovir; 7. Volarič: „Slovenski svet, ti si krasan“, mešan zbor; 8. „Prizor s petjem“; 9. Volarič: „Slovenskim mladencem“, dvospev za sopran in alt s premeljevanjem glasovirja; 10. Knahl: „Slovan“, moški zbor; 11. „Tombola“; 12. „Prosta zabava“ — Začetek ob 7. uri zvečer. — Vstopnina za neude 20 vin., udje prosti. — Preplačila se za društvene namene hvaležno sprejemajo. — Vstop dovoljen le udom in povabljenim.

ODBOR.

Odlikovanje avstrijskih vin na razstavi v Parizu 1900. — Avstrijskim vinorejcem je pripadlo v Parizu 9 zlatih, 22 srebrnih, 6 broninih kolajn in 2 „Mention honorable“. Zlato kolajno izmed primorskih vinorejcev je dobilo samo oskrbniščo grofinje Elvine dela Tour v Rušici (Gorica-Kormin). Srebrno kolajno sta dobila vinogradnik Levi v Vilanovi di Farra (Gradišče) in baron Ritter pl. Zahony v Monasteru pri Ogleju. — Razven tega je dobila kolektivna razstava avstrijskih vinorejcev najvišje odlikovanje: „Grand prix“ („Weinlaube“ 1900 št. 35.).

Nadvojvoda Oton v smrtni nevarnosti. — Nadvojvoda Oton, brat prestolonaslednika Franca Ferdinanda, je bil te dni na lovu v gozdih pri Nadworni. Streljala sta srne, katerih je v karpatskih hribih mnogo. Nadvojvoda je imel precej sreče na tem lovu, a ko sta se že vračala domov, je nakrat skočil proti nadvojvodi velik medved. Nadvojvoda je hitro ustrelil, a medveda samo ranil. Toda v puški ni imel nobenega naboja več. Medved je šel naravnost proti nadvojvodi, a v tej strašni nevarnosti je prišel lovec in medveda ustrelil v prsi.

Društvo „Dante Alighieri“ je imelo dne 27. sept. shod v Raveni v Italiji. Na shodu, kateremu sta v imenu vlade prisustvovala minister Pascolato in tajnik Ravi, je govoril predsednik Villari jako predzno o naših primorskih razmerah in naglašal mej drugim, da mora društvo „braniti italijanstvo v Alpah“ in ra vztočni strani jadranskega morja ter podpirati Italijane proti slovanskemu življu. — Taki govori so že pravcati bojni klic zoper nas primorske Slovane in treba, da jih jemljemo z vso pozornostjo na znanje.

Zarota v Petrogradu. Listi pišejo: Nedavno je bilo na smrt obsojenih sedem varšavskih socialistov, ki so umorili dva delavca, ki sta izdala njihovo zaroto zoper ruskega carja. Ti socialisti bi imeli biti te dni usmrteni, toda bili so pomiloščeni, a pridržani v zaporu. Pomiloščeni pa so bili za to, ker so izdali še večjo zaroto zoper življenje ruskega carja, katero zaroto so zasledili zdaj. Zarota je bila jako premeteno osnovana.

Ko se je gradila krasna katedrala v Carskojem Selu, je dotični arhitekt dal skrivaj napraviti pod katedralo več votlin in rogov, v katere bi se zamoglo položiti streljivo. Njegovi delavci so bili sami anarhisti. — V te rove je kotela velika tajna zarota znositi dinamita, da bi o priliki blagoslovljenja katedrale ko bi se mudil v katedrali car, raznesli isto v zrak. Vsled tega zapirajo zdaj v Petrogradu kar trumoma ljudi. — Koliko je na tem resnice, se še ne ve.

Čebele kot listonoši mesto golobov. — Na Angleškem jeli so ljudje vporabljalj buče, da jim prenašajo razne stvari iz kraja v kraj, za kar so jim bili dosedaj posebne vrste golobje kot listonoši. Čebeli naveže se mali fin papirček, na kojem je v mikrofotografski pisavi napisana vest in čebelica odnese in prinese navadno brez vsake nezdode listič na pravo mesto. Prednost buče v tem poslu je, da jej se vsaj v lepem vremenu ne more skoro zgoditi nesreča, med tem, ko je golob v vedni nevarnosti, da ga kedo ustrelji. Neki angleški časopis priporoča vojnemu ministerstvu, da naj se za prenašanje važnih vestij skusi vporabiti te nove vrste listonošev.

Otvoritev čeških šol v Ameriki. — V Čikagu se je odprlo dne 10. m. m. sedem katoliških čeških župnijskih šol. Največja je šola pri cerkvi sv. Prokopija na 18. in Allpor ulici, ki šteje 1700 otrok. Sodi se, da znaša število obiskujočih učencev vseh sedem šol okoli 6000. — Kdo so holjši narodnjaki kakor Čehi, katere si naj mi Slovenci jemljemo za zgled!

Zarota proti rumunski kraljici. — Rumunska kraljica Elizabeta se je mudila na svojem rodnem gradu Degenhaus na Nemškem. Ondi je imela navado, da je hodila po parku čisto sama, le v spremstvu svojega velikega psa. Nedavno pa zapazi, da je ves park nenavadno zastražen ter da je polno žandarjev in po-

licajev ter praša, kaj to pomeni. Sporočilo se jej je, da je bil v parku nek biciklist, ki je po vsej sili hotel do kraljice. Ker se je slutilo, da je nameravan napad na kraljico, je ista hitro zapustila kraj in odpotovala v Bukareš.

Dvoboj s — telefonom. — Mej obiskovalci pariške svetovne razstave se je nahajal tudi neki Španjolec, po imenu Antonio Tranero, člen nkeke zelo imovite španske rodbine. Stanoval je v Parizu v jednom prvih hotelov. Nekega dne pride v telefonski urad svojega hotela in poprosi uradnico, naj ga naznani nekemu znancu, ki stanuje na Elizajskem polju. Ker uradnica ni dobro razumela, naznanila ga je na napačni naslov, kar je seveda povzročilo nemalo jeze od strani Španjolca, ki je kmalu obsipal svojega sogovornika z najlepšimi priimki, oni pa njega. Naposled zgrabi Španjola taka jeza, da potegne iz žepa revolver in vstrelji štirikrat zaporedoma — v telefon. Ljudje, misleči, da si je Španjol storil kaj žalega, so prihiteli na strel v telefonski urad, tu pa so našli Španjola smejočega se pri telefonu s samokresom v roki. Škodo, ki jo je povzročil, je moral plačati, a drugih posledic ni bilo razun, da je moral zapustiti hotel in se preseliti v drugega.

Grozote v Galvestonu. Nedavno smo poročali, da je bilo minulega meseca mesto Galveston v Ameriki skoro do tal porušeno po silnem orkanu. Pri tej priliki je zgubilo življenje do 6000 ljudi, kajti mnogo ljudi, ki so bežali iz mesta, je pometel vihar v morje. Mej katastrofo pa so se na zbegano ljudstvo vrgli roparji in uganjali ž njim nezasišane grozote. Ti razbojniki so bili večinoma črnci, ki so se obnašali kakor divje zverine. Ponesrečence, kateri so še živeli, pobijali so neusmiljeno, da jih tem ložje oropajo. Mnogim so porezali roke, noge, prste in ušesa, na katerih so se nahajale kake vrednote. Pri nekem zamorecu so našli okoli trideset prstov, na katerih so bili zlati prstani z biseri, pri nekemu drugemu so našli celo roko mladenke, ker je bila na njej z biseri obdana zapestnica, tretjega pa je orožnik zasačil, ko je baš hotel odgrizniti onesvesteli gospej ušesa, v katerih so bili dragoceni uhani. Tako oskrunjenih in umorjenih ljudi je več sto. Vsled teh grozot je razglašena v Galvestonu nagla sodba.

Narodno gospodarstvo.

Kako pripravljati sadni mošt.

Ker je letos ne samo pri nas, ampak tudi na Kranjskem, Štajerskem, Avstrijskem in više gori na Nemškem bogata sadna letina in se je zlasti zimskega sadja, jabolk in hrušk pridelalo v nenavadni obilnosti, ni skoro misliti na ugodno sadno kupčijo in samo pozna zimska jabolka in hruške bo morda o pustu ali proti veliki noči možno prodajati po taki ceni, da se utegne kupčija izplačati. Ker je pa sadje letos v prav mnogih krajih ranjeno po toči, ali zaradi preobilega rodu premalo razvito, ali slednjič črviivo in gnitju naklonjeno, je resno skrbeti za to, da se vse tako sadje uporabi v izdatno korist producentom.

Dobro zimsko sadje se v svojem času gotovo koristneje uporabi, kakor zdaj; tako imamo v naših gorah mnogo Dunajk (Mašankere) in pogačice (Haslinger), o katerih ni dvomiti da se po novem letu in do pomladi prav dobro prodajo. Ti vrsti je lahko ohraniti do meseca maja in takrat je veliko popraševanje po njih, ker so že vse druge vrste pošle. Druge slabše vrste in tudi bolj drobne, nepopolnoma razvite ali po toči ranjene Dunajke je najkoristneje uporabiti za izdelovanje mošta, jabolčnika, kakor ga delajo tudi v drugih sadorodnih deželah.

V naslednjem hočemo povedati, kako ravnati, da dobimo dober, vstrajen sadni mošt.

V to odmenjeno sadje naj bode prav zrelo, tako, da bode imelo svojo popolno vsebino sladkorja. Najbolje je, da vzamemo več vrst jabolk ali hrušk in sicer bolj sladkorne, potem kislate, kakoršne so Reinete in slednjič nekoliko trpkih, ki obsegajo mnogo tanina (čreslovine), kakoršne so divjake ali lesnike. Iz take zmesi napravimo mošt, ki se naglo izčisti in dobro ohrani. Če imamo premalo kislih jabolk ali Reinet, pomagajmo si s citrom, da dodamo moštu 50 do 100 gramov citronove kisline, katero lahko prav po ceni kupimo v vsaki mirodilnici ali drogariji.

Jabolka, ki so odmenjena za napravljajanje mošta, treba nakopičiti ter jih pustiti na kupu do konca novembra ali decembra, da dobro dozore ter se, kakor pravimo, razpotijo, po čemer spoznamo, da so dossegla popolno zrelost. To nakopičenje je

neobhodno potrebno, in če smo sadje potrgali, ko je bilo še zeleno, mora ostati še dalje časa na kupu. Ko je sadje na ta način popolnoma dozorelo, moramo je oprati, da odstranimo zemljo, ki se ga morda drži; ognjita jabolka ali hruške pa je zavreči.

Sadje je zmastiti s posebnim sadnim mlinom, podobnim onim, ki se uporabljajo za grozdje. Prednost zaslužijo vsakakor tisti, ki so izdelani nalašč za maščanje sadja, ter imajo cilindre od peščenika ali granita. Iz takih mlinov izcejeni most ne počrni nikdar, kakor počrni oni, ki se izceja iz železnih cilindrov.

Kdor nima sadnega mlina, more poslužiti se navadnih lesenih ali kamenitih korit, v katerih z debelim, težkim betom ki ima dolgo toporišče, v malih množinah smasti svoja jabolka ali hruške. Iz dog napravljenemu koritu treba postaviti deske, da mu bet ne izbije dna.

Prav dobro zmaščena jabolka, je iztiskati (sprešati), in da bode to iztiskanje popolniše, storimo prav, če vložimo med vsako plast blaga, v prenehljajih od 25 do 25 centimetrov, vrbovo pletenico (štorjo). Kdor nima stiskalnice, naj si pomaga z uporabo vreč ali žakljev od debelega, močnega platna, iz koji se je v lugu temeljito izpral vsak duh in okus. Vtakne naj dve ali tri vreče eno v drugo, v znotranjo naj vsuje zmaščena jabolka, ki se imajo iztisniti; potem naj zaveže odprti konec, na oba konca pa naj dobro pritrdi dva močna kolca, in dva krepka moža sučeta vsak svoj kolec eden na desno, drugi na levo. Po tem načinu so v starih časih iztiskavali most iz grozdja, in z nekoliko napeto močjo izprešamo tudi most iz sadja. Toda, če uporabljamo še toliko moči bodisi v stiskalnici, bodisi s krepkimi rokami, moramo iztiskavanje vendar ponavljati. Po prvem prešanji poskropiti je razdrobljene jabolčne tropine z 10 do 15% vode in pustiti jih skozi 24 ur, da se napijejo. Po preteku tega časa razdrobiti in sprešati jih je še enkrat.

Prvi most je pomešati z drugim in vse skupaj se vlije v vretni sod, a veho je zakriti z žakličem napolnjenim s peskom. Kipenje ali vrenje se mora vršiti v gorkem prostoru n. pr. v kuhinji. Kadar je most nehal kipeti, zaliti je sod in zataknil ga z dobrim zamaškom. — Od zdaj naprej je enako ravnanje z jabolčnikom, kakor s vinom.

Kakor hitro se namreč zapazi, da se je izčistil most, pretočiti ga je v dobro zažveplan sod in zalivati ga vedno z drugim mostom, ki se hrani v manjši posodi, tako da ostan sod vedno poln.

Kdor hoče imeti boljsega jabolčnika, naj doda nekoliko kilogramov sladkorja vsakemu hektolitru mosta; toda v obče ne delajo tega skoro nikjer, ker stane malo preveč.

Zrelo sadje, dobri in zdravi sodi, večkrat zalivanje in pravočasno pretakanje v zažveplane sode so neizogibni pogoji, če hočemo imeti jabolčnik prijetnega okusa, ki se dobro ohrani, je zdrava pijača in se tudi lahko odda takim, katerim je vino predrago.*)

L. Bolle.

*) Kdor se hoče temeljito poučiti o pravljanji sadnega vina, naj čita, če razume nemški, knjigo: Dr. T. Nessler, Bereitung und Pflege des Obstweines und Behandlung fehlerhafter Weine. — Naroči jo lahko pri W. Frick, Hofbuchhandlung »Graben« 22 Wien.

Loterijske številke.

7. oktobra.

Line 88 79 57 18 89
Trst 55 21 68 56 84

Oznanilo.

Podpisani naznanja slavnemu občinstvu, da ima že več časa lastno

pekarijo

v Gorici, via Rastello šte. 29.

in da si nabavlja moko iz najboljših zalog, iz katere izdeluje prav okusen kruh, kolače in druge testenine. — Postreže točno vsak čas ter dostavlja kruh tudi na dom. — Za mnogobrojna naročila se topla priporoča udani

Jože Valentinčič,
pekarski mojster.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 GORICA Via Giardino 8
priporoča

pristna bela
in črna vina
iz vipavskih,
furlanskih,
briskih, dal-
matinskih in
isterskih vi-
nogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-egrske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi vzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštna.

Naznanilo.

Podpisani si usojam p. n. občinstvu naznanjati, da sem prevzel v Gorici dobro znano krčmo

A. Tabaj, (Al bon Furlan)

v ulici sv. Ivana.

Skrbel bom za dobro pijačo, ukusna jedila in točno postrežbo.

Priporočam se za mnogobrojen obisk z odličnim spoštovanjem

Peter Volk.

Kolesarji pozor!

Podpisani naznanja gg. kolesarjem, da ima v zalogi dvokolesa iz najboljšega materiala po jako nizkih cenah, in sicer od 170 kron (85 gld.) naprej opremljene z vsemi potrebščinami (komplet). — Ob enem priporoča gg. krojačem in šiviljam svojo veliko zalogo raznovrstnih šivalnih strojev najnovejših sistemov od 48 kron (24 gld.) naprej. — Poroštvo 5 let. — Daja tudi na obroke.

Z odličnim spoštovanjem

Martin Šuligoj,

urar v Kanalu.

Tehtnice, mere in uteže preskuša ali cementira

podpisani izdelovalec tehtnic.

Priporoča se za vse v to stroko spadajoča dela in poprave gg. trgovcem in obrtnikom po jako zmerni ceni.

Zaloga tehtnic, decimalk, biciklov vseh sistemov od 50—300 K.

Karol Komel,

Gorica, Semenška ulica št. 8.

Rojaki! Spominjajte se o vsaki priliki „Šolskega doma“.

Odlikovana tovarna

1894.

1891.

1894.

vsakovrstnega pohištva.

Ivan Doljak, Solkan pri Gorici

v lastni hiši. — Lastne žage. — Ustanovljena l. 1891.

Zaloga

vsakovrstnega pohištva, kompletnih spalnic, jedilnic in sprejemnic, od najnavadnejšega do najfinejšega sloga; vsakovrstnih slik, zrcal, okvirjev in stolic, kakor tudi vseh tapetarskih izdelkov. — Zaloga vsakovrstnih desk iz mehkega in trdega lesu; velika zbirka obkladkov (remeša) in strugarskih izdelkov, kakor tudi vseh k mizarski, strugarski in tapetarski stroki spadajočih potrebščin.

Blago se razpošilja na vse kraje prosto železniška postaja goriška.

Jamči se za točno postrežbo. — Brez konkurence!

Tovarna pohištva

FRANCO PAVŠIČ,

Gorica, Šempeterska cesta št. 9,

izdeluje najzanesljivejše in najtrajnejše izdelano pohištvo po zmerni, poštenu, dela povsem vredni ceni.

Posebno priporoča opravo za

spalne in jedilne sobe
za salone in pisarne.

Kupuje orehova debela, prodaja orehove obkladke (rimeše) itd. itd. itd.

Ugodni plačilni pogoji!

Vsaka naročba se izvrši v najkrajšem času.

„NARODNA TISKARNA“

v Gorici — ulica Vetturini šte. 9 — v Gorici

Preskrbljena je z povsem novimi črkami, okraske in finim papirjem.

Izdeluje vsa dela v najkrajšem času

po tako nizkih cenah, da se ne boji nikake konkurence.

Tiska brošure, diplome, trgovske račune, pisma in zavitke s firmo, cenike, vabila na karton in na papir, posetnice razne velikosti in oblike z zavitki, zaročnice in poročnice v elegantnih ter osmrtnice v velikih in manjših oblikah.

„Narodna tiskarna“ tiska

„GORICO“, „NAROD“ in „Primorski List“

„Gorica“

izhaja dvakrat na teden v dveh izdajah, ter stane na leto 8 kron, pol leta 4 krone

„Narod“

izhaja vsaki drugi petek ter velja celoletno 1 krono 60 vinarjev, polletno pa 80 vin. Kdor naroči 10 iztisov pod enim naslovom dobi 11. po vrhu.

„Primorski List“

izhaja vsak četrtek in stane celoletno 6 K polletno 3 K, za manj premožne celo leto 4 K.

„Narodna tiskarna“ ima v zalogi vse tiskovine

Tiskovine za duhovnije, županstva in dr. urade na močnem papirju.

Pismena naročila tiskovin se izvrše z obratno pošto; vsa druga v najkrajšem času.